

Рецензия

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен
„доктор”

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.2. Психология

автор: Ани Любенова Пълева

тема: „Психосоциални предпоставки за музикално-сценична изява на ученици“

1.Общо описание на представените материали

По избор от научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „ Психосоциални предпоставки за музикално-сценична изява на ученици “ “ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология. Автор на дисертационния труд е Ани Любенова Пълева – докторант към катедра „Психология”, отчислен с право на защита.

Представеният от Ани Любенова Пълева комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Той включва всички необходими документи. Докторантката е приложила и съответните публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Поставена в контекста на бъдещото професионално самоосъществяване и благополучие темата за музикално изпълнителската дейност се открива със своята значимост. С това се появяват и отделните предизвикателства – какви са условията, които влияят върху тази дейност и как тези условия засягат мотивацията за едно продължително ангажиране до границата на превръщането и във форма на професионално реализиране.

Настоящото изследване е посветено на изследването на факторите, които влияят върху музикално изпълнителската дейност – сценичните изяви на учениците. В теоретичен план изследването открива възможност за очертаване на една по-цялостна картина върху динамиката на различните вътрешни и външни фактори, които влияят върху качеството на изпълнителската дейност. В предложеното изследване актуалността е изразена в опита да се проследят влиянията на такива конструкти като ситуативна и личностна тревожност, локализация на контрола, емоционална напрегнатост, самооценка, мотивация за постигане на успех и избягване на неуспех, както и влиянията на публиката, които са операционализирани чрез различни типове участници – учители, приятели, родители.

Практическата значимост на разглеждания проблем е особено изразена, в контекста на бъдещата самоопределеност и удовлетвореност от ангажирането с музикалната дейност.

3. Познаване на проблема

Докторантката се опитва обосновано да постигне целта на дисертационното изследване, както и преследваните задачи със съответните методи на теоретичното и емпиричното изследване. Теоретичният анализ е насочен към осмисляне на съдържанието на музикално-изпълнителската дейност и сценичните изяви. Задълбоченият преглед на теориите върху изследвания феномен, завършва с обособяване на основните характеристики на музикално-изпълнителската дейност. Сценичните изяви са анализирани в интерперсонален и персонален контекст, което очертава и логиката на въведените конструкти. Сценичните изпълнения се разглеждат чрез влиянията на различни персонални и интрепреснолани фактори - мотивационно-ценностни, когнитивни, креативни и технически. Тези компоненти обединени с миналия опит определят не само качеството на музикалното изпълнение но и преживяването на самото изпълнение.

За осмислянето на факторите, които влияят върху музикалното изпълнение са привлечени няколко конструкта – тревожност, локализация на контрола, мотивация и влияния на публиката. По този начин музикалната изява се разглежда като процес, който зависи от отношението на различни вътрешни и външни фактори. Теоретичният анализ обхваща преглед на тревожността, видовете тревожност – ситуативна и личностна и сценична тревожност, на локализацията на контрола, в контекста на теорията на

Дж. Ротър и на мотивацията, която обединява идеите на Е. Деси и Р. Раян за мотивационния континуум отразен в теорията за самоопределението както и делението на мотивацията в ориентацията на избягване на неуспеха и стремежа към успех. Теоретичният анализ представя и критичен преглед на влиянията на изброените конструкти върху качеството на музикалната изява.

Бих искал да отбележа, наличието на известна несъразмерност при анализите на отделните конструкти. Тревожността, локализацията на контрола и мотивацията са разгледани твърде обширно, което граничи с известна самоцелност, докато един основен конструкт, който е обект на изследване като емоционалната напрегнатост изобщо не е представен в теоретичния анализ.

4. Методика на изследването

Методиката отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне. Изследването е осъществено чрез следните въпросници:

-Въпросник за изследване равнищата на ситуативна и личностна тревожност –*STAI* - на Ч.Спийлбъргър, адаптиран за български условия от Д. Щетински и И. Паспаланов през 1989 г. за възраст над 13 години;

-методика за изследване на емоционалната напрегнатост на И. Иванов и П. Иванова, адаптирана към учениците и конкретната ситуация;

Въпросник за изразеност на отношението към изпълнителската дейност, на В. Г. Касимов обхващащ две субскали за установяване на равнище на подготовка и желание за изпълнителска дейност.

-Въпросник за локализация на контрола на Дж. Ротър, адаптация А. Величков, Г. Лукарски, М. Радославова, Русева, Л. Генова;

-Въпросник за изследване на мотивацията за успех и избягване на неуспех на А. А. Реан;

-Анкета, съдържаща 6 въпроса насочени към установяване на пол, клас (възраст), специален предмет, опит в изпълнителската дейност и среден успех, както и пет въпроса за събиране на данни за влиянието на публиката и нейният състав и оценка за представянето на ИЛ на сцена, както и за неговата представа за факторите, повлияли върху представянето му, и самооценката и желанието да се продължи музикалната кариера.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 267 страници в основния текст, който включва 163 таблици, 17 фигури, 5 приложения. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, три глави, изводи и обобщения, заключение, използвана литература и приложения. Библиографията е със 206 заглавия - 91 на кирилица, 115 на латиница. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването и емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Представените анализи и изводи са представителни за усилията на докторанта и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

За оценката на едно дисертационно изследване могат да се приемат следните критерии:

-новост – собствен принос при решаването на изследователския проблем;

-научна ерудиция, изразена в обективността и коректността на представените идеи и възгледи при теоретичното разглеждане на темата и при обзора на литературните изследвания както и в подбора на методиките и анализа на емпиричните данни;

-подробно описание на методиките на изследването и на техните психометрични характеристики;

-коректно представяне на емпиричните данни като се използват статистически методи и анализи на резултатите;

-авторови приноси и препоръки, относно използването на резултатите от научните изследвания.

Приносите на Ани Любенова Пълева са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните положителни моменти:

Установено е влиянието на публиката върху сценичното представяне и необходимостта от дистанциране от нейния състав.

Установено е влиянието на високите равнища на ситуативната тревожност върху изпълнителското представяне както и наличие на такива равнища.

Установено е влиянието на ситуативната тревожност, емоционалната напрегнатост, притеснението и състава на публиката върху емоционалната напрегнатост.

Установено е влиянието на личностната тревожност върху вземането на решение относно професионалната реализация.

Установено е високо равнище на готовност за музикално изпълнителска дейност както и влиянията на различните променливи като емоционална напрегнатост, тревожност, мотивацията за музикална кариера, и публика върху самата готовност;

Установено е едно трайно засилване на вътрешната мотивация в процеса на израстването на самите изпълнители.

Установено е слабо увеличаване на ориентацията към успех.

Това ми дава основание да отбележа, че изследването има приноси, които могат да намерят израз в опитите за преосмислянето на изпълнителските представяния по посока на отслабване на емоционалното напрежение.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите на темата на дисертационния труд са под формата на статии и отговарят на изискванията.

9. Лично участие на докторанта

Ани Любенова Пълева е била докторант към катедра „Психология”. Тя е реализирала самостоятелно цялото дисертационно изследване. Текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

10. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считаю, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

11. Лични впечатления

Бих искал да отбележа, че Ани Любенова Пълева притежава задълбочени познания в изследвана област, съчетани с отговорност и с оригинален подход към емпиричното разглеждане на темата, което обогатява разбиранията сценичните изпълнения на учениците.

12. Препоръки за бъдещо използване

Предлагам основния текст на дисертацията да се разшири като се въведат допълнителни конструкти и инструменти за оценка, както и да се отбележат интервенции, които биха отслабили емоционалната напрегнатост.

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Ани Любенова Пълева притежава задълбочени познания по темата на дисертацията. Смятам, че кандидатката отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за развитие

на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски” . След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на Ани Любенова Пълева, за което давам и своя утвърдителен вот.

19 04 2018 г.

Изготвил рецензията:
/проф. Румен Стаматов/